

til enhver, der ikke kan nøjes med blindt at følge Drift eller Følelse, men som søger at gjøre sig Rede for sine egne Handlinger, hvad der ligger bag ved dem, og hvor de føre hen. Martensen siger forbauset i sin Levnedsskildring, at han *endogsaa* havde truffet Kvinder, der havde kunnet læse hans etiske og filosofiske Skrifter med et vist Udbytte. Det er ikke umuligt, at den foreliggende Etik vil blive særlig paaskjønnet af Kvinder; jeg skal søge at forklare, hvorfor jeg mener dette.

Forf. gjør et Sted i første Kapitel opmærksom paa, at Egenskaber (og Samfundsindretninger), der ere blevne udviklede under visse bestemte Livsformer, meget godt kunne vedligeholdes og udvikle sig videre, selv efter at det oprindelige Grundlag er forsvundet og blevet afløst af noget helt andet. Nu ere de særlig kvindelige Egenskaber: Renhed, Medfølelse med andre, Evne til Hengivelse m. m., som alt andet i Verden voxede frem under bestemte ydre Paavirkninger. Kvinder forstaa at lide med andre, fordi de selv have lidt; de have lært Taalmod ved at maatte taale meget o. s. fr. Dersom de skulle bevare disse Egenskaber, naar det ydre Tryk, der har frembragt dem, bliver hævet, maa de ligesom tage i bevidst Besiddelse, hvad de hidtil have udøvet hel eller halv uvilkaarlig og tildels af Nødvendighed. Og de kunde næppe faa nogen stærkere Opfordring hertil end gennem denne Bog; thi Forfatteren viser helt igjennem, hvordan det netop er de naturligste menneskelige Følelser, lige fra den mest oprindelige Familiekjærlighed til den „store, taalmodige Menneskelighedsfølelse“, som danne Drivkraften i Menneskehedens Kamp for at naa et højere Standpunkt. Og hans Skildring af Følelsens Udvikling er noget af det smukkeste i Bogen. Ingen vil f. Ex. kunne læse, hvad han skriver om Samvittighedsfred som Følelsen af Overensstemmelse mellem sine Handlinger og sin Overbevisning eller om Angeren som „den ny Karakters Fødselsveer“, uden at føle sig styrket i Arbejdet for at rense og forædle sit indre Liv.

Det er nu ikke blot for den personlige Udviklings Skyld, at Forfatteren tillægger det Betydning, at Følelseslivet kommer mere til sin Ret, bliver udviklet og plejet. Følelsen har en Evne til at samle Mennesker om noget fælles, som der netop er Trang til i Nutidens Samfundsliv. Jo mere den enkelte faar Frihed til at tænke og dømme selvstændig, des mindre Udsig